

DECALOGUL ANTITRADUCĂTORULUI, SAU CUM SĂ FACI
O TRADUCERE PROASTĂ A UNEI CĂRȚI BUNE

Antoaneta OLTEANU

Bucuria lecturii unuia dintre cele mai noi romane ale lui Vladimir Sorokin¹ a fost umbrată semnificativ de versiunea românească. Nu numai pentru mine, și pentru orice cititor de cursă lungă, textul prezenta flagrant expresii grosolane și contexte mai mult decât dubioase care nu fuseseră nicidecum armonizate. N-număratele erori m-au făcut astfel să încerc să văd în ce măsură a fost afectat textul sorokinian, și prezența pe Internet a variantei electronice a cărții a grăbit mult acest inventar făcut. Observațiile de mai jos se referă, în principal, la primele două capitole ale romanului (p.7-31), dar au fost exemplificate și alte perle colorate și din paginile următoare. Semnalul de alarmă pe care vreau să-l traduc cu această ocazie este că traducătorii, Mihail și Alexandru Vakulovski, nu sînt chiar traducători ocazionali, munca lor susținută numără mai multe „reșite”. Au mai tradus, *dintr-a voastră în a noastră*, cum se exprimă chiar ei pe site-ul celebrei (lor) reviste online „Tiuk! K-avem kef”, texte din alți scriitori ruși cunoscuți: Daniil Harms, Vladimir Vișoțki, Bulat Okudjava, Viktor Erofeev (pe care, din nefericire, l-am citit – *Cele cinci fluvii ale vieții. Roman-fluviu*, Editura Paralela 45, București, 2004, traducere de Mihai Vakulovski; în aceeași linie trebuie încadrată și *Enciclopedia sufletului rus. Roman-enciclopedie*, Editura Paralela 45, București, 2003, traducere, note și prefață de Iulian Ciocan, colegul de redacție al celor doi traducători la revista sus-menționată) și același Vladimir Sorokin (se aude prin fîrg că a văzut deja lumina tiparului un alt roman al scriitorului rus, *Inimile celor patru*, la Editura Art).

Nu pot să nu remarc, în cazul *Zilei opricinicului*, înainte de a trece la analiza textului celor doi traducători, absența deplină a redactorului de carte, care nu s-a deranjat să îndrepte nici măcar ortografiile cunoscute, cum ar fi *high tech*, în loc de *hайтеk*, *Bordeaux* în loc de *Bordo!*, *Sabaof* în loc de *Savaot*. Redactorul putea, de asemenea, să remedieze și chestiuni de topică, lucruri care nu presupuneau în nici un caz cunoașterea limbii ruse: „*merinul*” *opricinicului cu cap de câine*, în loc de *merinul cu cap de câine al opricinicului*, sau *corul Armatei Roșii de la Kremlin*, în loc de *corul de la*

¹ *Ziua opricinicului*, traducere din limba rusă și note de Mihail și Alexandru Vakulovski, Editura Curtea veche, 2008.

Romanoslavica XLV

Kremlin al Armatei Roșii. Opricinicii umblau ei cu capete de cîine, dar la șa sau la bara de protecție a Mercedesului, după cum sediul Armatei Roșii nu este la Kremlin!

M-am gîndit, pe cînd făceam confruntarea textului, că ar trebui să existe niște legi și pentru traducători, care să-i facă să manifeste o mai mare atenție față de original, față de versiunea românească și, nu în ultimul rînd, față de cititor. Aș spune (însă fără să generalizez!) că pericolul este mai mare dacă traducătorul este și scriitor „original”, întrucît această originalitate are toate șansele să se manifeste, sub forma unei nonșalanțe și jemanfișism, și în textul românesc. Ca să nu mai spun de condiția indispensabilă, care stă la baza activității de traducător a unui cunoscător de limbi străine, și anume că trebuie cunoscute *ambele* limbi utilizate, cu deosebire însă limba română. Aici nu te mai pot ajuta dicționarele sau variantele colocviale din limba de pornire. Precizia lexicală, adecvarea stilistică, de ce nu, concizia ș.a. sînt cîteva cerințe esențiale pentru a obține, în limba-țintă, o traducere bună. De aceea am apelat la Decalog. Pe de o parte, tonul imperativ, alături de substratul moral pe care îl impune, ar putea avea un impact mai mare asupra antitraducătorului (posibil); pe de altă parte, poruncile respective chiar se pot adapta la cerințele procesului traducerii. Să le vedem:

1. Să nu ai alți dumnezei în afară de Mine. Cred că antitraducătorii chiar nu au nici un dumnezeu, așa că aici nu este nici un pericol. Sau, așa cum spuneam mai sus, antitraducătorul este (Dumne)zeul suprem, atotputernic, de aceea se poartă cu textul așa cum am văzut. Există numeroase situații în care au fost introduse în textul românesc cuvinte suplimentare, pentru a nuanța (la nesfîrșit) cuvintele originale, deși ne puteam descurca bine și fără ele. Mai ales că și în text aveam o asemenea referire, care a fost tratată cu „delicatețe” de traducători, decăzîndu-i pe stăpîni ordinari la rangul de zei: *gospodam raznîm slujat* devine în română *slujesc zei diferiți*, în loc de *servesc la stăpîni diferiți*. După acest pattern, și traducătorii au devenit mici sau mari zei, care fac din text ce doresc.

Textul original	Traducerea originală	Traducerea propusă
<i>nadevaiu șapku ciornogo barhata s sobolinoi otoroc'koi</i>	<i>îmi pun pe cap căciula neagră de catifea cu stema cu vulturul</i>	<i>îmi pun căciula de catifea neagră cu bordură de sobol</i>
<i>davai poedinșikov vîberiom</i>	<i>hai să ne batem unu la unu, reprezentantul nostru cu reprezentantul vostru</i>	<i>hai să ne întrecem în duel</i>

Romanoslavica XLV

<i>i ne viderjivaet mujik, kida-etsia s zamahom kulaka pudovogo</i>	<i>și cel din fața lui nu rezistă, sare spre el, încercînd să izbească, agitîndu-și pumnii grei</i>	<i>și omu nu rezistă, aruncînd cu elan pumnul greu</i>
<i>podmighivaiutsia nași</i>	<i>ai noștri schimbă priviri multumite, își fac cu ochiul</i>	<i>ai noștri își fac cu ochiul</i>
<i>noji na vsiaki lad</i>	<i>fel de fel de cuțite, pentru orice fel de operațiune</i>	<i>tot felul de cuțite</i>
<i>zamerli i mi ne dișa</i>	<i>am intrat și noi într-o tăcere de moarte, fără să respirăm</i>	<i>am amuțit și noi, ținîndu-ne răsuflarea</i>

Nu se justifică în nici un fel omisiunile din text și inserările unor structuri parcă „din memorie” (*stema cu vulturul în loc de bordură de sobol*). Sînt numeroase situațiile în care variantele de lucru din laboratorul traducătorului sînt uitate parcă în textul de bază. Așa ne putem explica bîjbîirile în jurul sensului cuvintelor, care, cu această ocazie, ascund sub ele cuvinte rămase pînă la urmă netraduse. Poate, la prima vedere, aceste situații nu ar prezenta un impediment prea mare, în ansamblul unei traduceri. În condițiile în care textul e deficitar în multe aspecte, și aceste „amănunte” sînt, consider eu, semnificative.

2. Să nu-ți faci chip cioplit. Cam asta e. Cînd intervii masiv în text, de autodefinești. Probabil că asta încearcă și traducătorii noștri, atît prin omisiuni, cît și prin adausuri. Însă, cînd te apuci să (te) cioplești, apoi alege un text pe măsură, pentru ca rodul muncii tale să ajungă în mîinile multor cititori. E adevărat, și chipul tău va arăta cam cioplit, dar, scopul scuză mijloacele, ți-ai atins obiectivul: numele tău va fi mereu asociat cu cel al cărții sau al scriitorului deja celebru. Altfel chiar că nu are nici un rost, toată strădania depusă ar fi în zadar. Multe din realitățile rusești, de exemplu, din acest roman, sînt rediate mai mult decît aproximativ, ajungîndu-se adesea la niște gafe școlărești (eu n-aș ierta așa ceva studenților mei de la secția de rusă, însă, ca niște traducători „adevărați” să facă așa ceva, e inadmisibil):

<i>svoracivaiu na Pervii Uspenski trakt</i>	<i>întorc pe pe traseul Primul Uspenski</i>	<i>o cotesc pe șoseaua Pervii Uspenski</i>
<i>Vnukovski aeroport</i>	<i>aeroportul Vnukovski</i>	<i>aeroportul Vnukovo</i>

Romanoslavica XLV

<i>v Uspenskom sobore</i>	<i>în catedrala din Uspenski (dar uneori e tradus și soborul Uspenski)</i>	<i>în catedrala Uspenski/ Adormirii</i>
<i>Arhanghelski sobor</i>	<i>soborul Arhanghelilor</i>	<i>Catedrala Arhanghelski/ Arhanghelului</i>
<i>pirovali v Granovitoi</i>	<i>am chefuit în Granovit</i>	<i>am chefuit în Palatul în Fațete</i>
<i>Bolșoi teatr</i>	<i>Marele Teatru</i>	<i>Teatrul Mare</i>
<i>vîezjaem na Lubianskuiu ploščead'</i>	<i>intrăm pe bulevardul Liubeanski</i>	<i>ieșim în piața Lubianka</i>
<i>v Malahitovom zale</i>	<i>în sala Malahitov</i>	<i>în sala de malahit</i>
<i>dadut dva končerta v Belokamnoi</i>	<i>vor susține două concerte în Sala Albă de Piatră</i>	<i>vor da două concerte în orașul de Piatră Albă (apelativ al Moscovei)</i>
<i>șapka Monomaha</i>	<i>pălăria lui Monomah</i>	<i>coroana Monomahilor</i>
<i>Kunițîn – krepkii oreh</i>	<i>Kunițîn e o nucă tare</i>	<i>Kunițîn e rezistent</i>
<i>kaliki perehojie</i>	<i>calici tranzitorii</i>	<i>cerșetori</i>
<i>knigohranilišce</i>	<i>adăpostul cărților</i>	<i>depozitul de cărți</i>
<i>ne nomera – zagliadenie</i>	<i>sint reprezentații cunoscute</i>	<i>o minune de scenete</i>
<i>krasnii petuh</i>	<i>cocoș roșu</i>	<i>foc, incendiu</i>

În ceea ce privește redarea numelor proprii străine, e de preferat transliterarea lor, simplă sau mai sofisticată. Să spui *catedrala din Uspenski* sau *soborul Uspenski* în loc de *catedrala Uspenski*, mi se pare inadmisibil. Putea rămîne forma rusească a numelui, aici nu e nici o problemă, dar se putea face și traducerea. Traducerea numelor proprii rusești e însă obligatorie în ceea ce privește numele de palate, săli, aeroporturi ș.a. De aceea spunem *Palatul în Fațete* și nu *Granovit*, *sala de malahit* și nu *Malahitov*. Ca să nu mai spunem de numele *Belokamennaia*, care este un apelativ vechi al Moscovei, drag locuitorilor capitalei, lăsat uneori netradus, ceea ce nu constituia o problemă, însă, în alte contexte, a fost masacrat: concertele la Moscova (*Belokamennaia*) au devenit *concerte în Sala Albă de Piatră*. Una din marile gafe o constituie echivalarea numelui *Teatrului Mare* (*Bolșoi teatr*) cu *Marele Teatru*. Gafe de începători

Romanoslavica XLV

le constituie și traduceri literale ale unor cuvinte sau expresii rusești: *șapka Monomaha* prin *pălăria lui Monomah*, în loc de *coroana Monomahilor*, sau *kaliki prehojie* cu *calici tranzitorii* (!!!), în loc de *cerșetori*. Un alt exemplu semnificativ este *slovo i delo*, salutul opricinicilor, care trebuie tradus cu *vorba și fapta*, aluzie la punerea în practică a celor ordonate de superior; forma preferată, *zis și făcut*, nu acoperă decît în mică măsură realitățile, dacă avem în vedere faptul că într-adevăr această poliție secretă a țarului își ducea rapid la îndeplinire sarcinile. Tabelul de mai sus prezintă și alte mostre de același fel.

3. Să nu iei în deșert Numele Dumnezeului tău, căci Domnul nu va lăsa nepedepsit pe cel ce va lua în deșert Numele lui.

4. Adu-ți aminte de ziua de odihnă, ca s-o sfințești. Cred că e necesară și o asemenea poruncă. Nu știu, viteza prea mare de traducere, lipsa lecturilor (de cultură generală), a textului tradus, în general sugerează mai mult timp consacrat traducerii în general. Pauzele mai mari, dar și recitirea textului original și a traducerii ar fi rezolvat multe dintre aceste curiozități.

5. Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta. Foarte adevărat. Mai ales cînd numele lor este făcut de rușine printr-o asemenea traducere.

6. Să nu ucizi. Dar masacrarea textului cum se numește? Traducerea analizată conține nenumărate mostre de greșeli elementare (*zapisat*, 'a înregistra', tradus cu *a scrie*), lipsă de consecvență (*truba*, conductă – e vorba de celebra și actuala conductă prin care trece, spre Europa, gazul rusesc – este tradusă ba prin *țeavă*, ba prin *trompetă!*), ba chiar de imagini suprarealiste care țin mai degrabă de universul propriu al persoanelor în cauză (*gîtul de ceai* pentru *gura de ceai*, *trage o bășină* în loc de *dă drumul la gaz!*; la fel, *priamaia kiška* devine *intestin gros*, nu anus). Textul original este maltratată și, din păcate, probabil că mulți cititori au și motive să fie nemulțumiți în urma lecturii. Numai că, pentru unii, de vină este autorul rus, asociat nu o dată cu un stil provocator. „Mîncătorul de rahat”, cum a fost numit Sorokin (cu referire la celebrul lui roman *Norma*), nu are nici o vină că în traducerea ce li se oferă sînt numeroase „măgării”, ca să nu le spunem altfel.

<i>Poiarok zapisal eto v Tainom Prikaze</i>	<i>Poiarok a scris asta în Ordinul Secret</i>	<i>Poiarok a înregistrat asta la Departamentul de Taină (era vorba despre o melodie)</i>
---	---	--

Romanoslavica XLV

<i>klal 99 poklonov pokaiannih v Uspenskom</i>	<i>a făcut 99 de rugăciuni în Uspenski</i>	<i>a făcut 99 de mătăanii de iertăciune la Uspenski</i>
<i>dal'nevostoc'naia truba</i>	<i>țeava din Orientul Îndepărtat</i>	<i>conducta din Orientul îndepărtat</i>
<i>poseredine stenî – Tret'ia Zapadnaia truba</i>	<i>în mijlocu scenei e trompeta a Treia de Vest</i>	<i>în mijlocul scenei e Conducta a treia occidentală</i>
<i>iz kuci toi krot-diversant... hvataetsia za zadvijku, vpivaetsia v neio izo vseh sil... – vot-vot poverniot, pustit gaz!</i>	<i>din acea grămăjoară de pământ a apărut o cîrțiță diversionistă... se prinde de zăvor, se înghesuie în el, încercînd din toate puterile să intre... – iată, iată că se întoarce, trage o bășină!</i>	<i>din movila aceea o cîrțiță diversionistă... apucă vana, se împinge în ea cu toate puterile... – uite, acum o va răsuci, o să dea drumul la gaze!</i>
<i>othlebmuv ceaiu</i>	<i>sorbînd cîte un gît din ceaiul...</i>	<i>luînd o gură din ceaiul (gîtul merge mai mult cu băutura tare!!)</i>
<i>Fed'ka stoit pozadi, poziovîvaet i krestitsia</i>	<i>Fed'ka stă în spatele meu, închinîndu-se și făcîndu-și cruce și el</i>	<i>Fed'ka stă în spatele meu, căscînd din cînd în cînd și făcîndu-și cruce</i>
<i>mozgliaki iz Lekarskoi akademii</i>	<i>căpoșii de la Academia Medicală</i>	<i>creierele de la Academia Medicală</i>
<i>vlast' prelestna i pritiagatel'na, kak lono nerojavșei zlatovșeiki</i>	<i>puterea e minunată și atrăgătoare, ca sînul unei fete care n-a născut</i>	<i>... ca pieptul unei fete care brodează cu fir de aur</i>
<i>i nikakaia zemskaia, prikaznaia, strelețkaia, dumskaia ili stolbovaia svoloc'... ne posmet nadet'</i>	<i>și nici un cretin civil, în misiune, țintaș, parlamentar sau altcineva nu va îndrăzni să poarte</i>	<i>și nici un netrebnic de la zemstvă, de la departamente, dintre streliți, dintre cei la dumă sau dintre boierii de viță nu va îndrăzni să poarte</i>
<i>parciovaia kurtka s kuniei otroc'koi</i>	<i>geacă din brocart din piele de jder</i>	<i>scurtă din brocart cu bordură din blană de jder</i>
<i>saftianovîe sapoghi, kovannîe mediu</i>	<i>bocanci de saftian, cusuți cu aramă</i>	<i>cizme de saftian ferecate cu aramă</i>

Romanoslavica XLV

<i>podbitii vatoi kaftan ciornogo grubogo sukna</i>	<i>caftan lung, umplut cu vată neagră și neprelucrată</i>	<i>caftan vătuit din postav negru aspru</i>
<i>za poriadkom sledit' da kramolu izvodit'</i>	<i>să avem grijă de curățenie și să împăiem răzvrățiții</i>	<i>să păstrăm ordinea publică și să înăbușim comploturile</i>
<i>Vialo sovetuet stolonacealnik Puškina omolodit'</i>	<i>Vealo îl sfătuiește pe șeful de sală să-l întinerească pe Pușkin</i>	<i>Marele stolnic sfătuiește apatic să fie întinerit Pușkin</i>
<i>so vșitîm rec'nîm jemciugom palițe Ilii Muromța podobn</i>	<i>seamănă cu perla de la degetul lui Ilia Muromeț</i>	<i>cu perla de rîu încastrată în ghioaga lui Ilia Muromeț seamănă</i>
<i>jir, pocivșih v boze</i>	<i>grăsimea celor care s-au odihnit prin boz</i>	<i>grăsimea celor care se odihnesc întru Dumnezeu</i>

Adevărate fabulații avem cînd este comparată puterea cu sînul unei fete care n-a născut, deși comparația sorokiniană se referea la *pieptul unei fete care brodează cu fir de aur*. Cinurile funcționarilor de la diversele departamente sînt redată în română prin apelative peiorative, deși era vorba concret de ocupația indivizilor, și nu de caracterul lor. În loc de *netrebnicii de la zemstvă, de la departamente, de strelîți, de cei de la dumă sau dintre boierii de viță veche* primim *nici un cretin civil, în misiune, țintaș, parlamentar sau altcineva...* Fără cuvinte! Scurta de brocard devine geacă, blana de jder – piele, cizmele de safian, ferecate cu aramă sînt bocanți cusuți cu aramă, caftanul vătuit din postav aspru devine umplut cu vată neprelucrată. Răzvrățiții sînt împăiați, nu comploturile sînt înăbușite, adverbul *apatic* este personificat în română, traducătorii introducînd astfel un personaj nou în roman. În sfîrșit, ce să mai vorbim de perla de la degetul lui Ilia Muromeț, pe care viteazul bîlinelor ruse o purta, de fapt, în ghioaga celebră, sau de cei odihniți întru Domnul, confundați cu niște pierde-vară stare stau la umbra bozului!

7. Să nu preacurvești. Omisiunile sau creațiile proprii pot fi considerate și ele o formă de prostituție verbală. În acest sens am putea aminti faptul că, de cele mai multe ori, timpul narațiunii, perfectul simplu, e redat în română prin prezent, uneori prin perfect compus. Rezolvarea superficială a unor contexte este fie dovada necunoașterii semnificațiilor cuvintelor, fie, pur și simplu, a ignorării realităților textului, autorii făcînd un fel de metatraducere, după ureche, așa cum ar suna mai bine pentru ei, situîndu-se astfel în postura de coautori ai cărții. Unele variante propuse n-au nici un fel de noimă (de botul Mercedesului se poate lega mai greu ceva, ca și de spatele lui, dar de bara de protecție și de portbagaj – da!). Curioasă e și traducerea cuvîntului *assignații*

Romanoslavica XLV

prin *găinaș*, în loc de bancnote, lucru care nu ar fi justificat decât de o vagă asociere a cuvîntului rusesc, la nivel fonetic, cu cel românesc. Celelalte exemple de mai jos constituie ale situații inexplicabile în care autorii au oferit o variantă proprie departe de imaginea sugerată de original:

<i>dvor vîmeten cisto, sugrobî akkuratnîe, kak kulici pashal'- nîe</i>	<i>curtea e bine măturată, foarte curată, straturile de zăpadă sînt bine făcute</i>	<i>curtea e curățată de zăpadă, nămeții stau în grămezi ordona- te, ca niște cozonaci de Paște</i>
<i>Timoha lovko pristioghivaet golovu k bamperu „merina”, metlu – k bagajniku</i>	<i>Timoha leagă cu îndemînare capul de botul „nărăvașului”, mătura – în spate</i>	<i>Timoha fixează cu îndemâ- nare capul de bara de pro- tecție a „merinului”, iar mă- tura – de portbagaj</i>
<i>rot assignațiami nabili</i>	<i>i-au umplut gura cu găinaș</i>	<i>i-au umplu gura cu bancnote</i>
<i>ot etogo redko pomiraiut! Eto j ne dîba!</i>	<i>de la asta nu se prea moare</i>	<i>de la asta nu se prea moare. Doar nu te trage pe roată! (aluzie la torturile cu care se ocupau chiar opricinicii)</i>
<i>liudi zloradno na plamia smo- treli ne hvalis', opric'nik, na rat' idușci</i>	<i>de răul altuia se bucurau nu te fâli, opricinicule, nu știi ce te așteaptă</i>	<i>oamenii răutăcios la foc se uimbau nu te fâli, opricinicule ce la luptă mergi</i>
<i>poslal po Setke vîzov</i>	<i>i-am chemat pe cei de la Plasă</i>	<i>am trimis un apel în Rețea</i>
<i>v iznemojenii otkidîvaius' na podușki</i>	<i>mă concentrez din toate pute- rile și mă arunc pe perne</i>	<i>epuizat, mă las pe perne</i>

8. Să nu furi. Nici nu ne putem gândi, pe de altă parte, că traducerea ar fi fost făcută cu ajutorul unor negrișori, studenți, probabil, ce studiază (puține ore pe săptămînă!) limba rusă. Deși, dacă stăm să ne gândim, asta ar duce la apogeul suprarealismul grijii față de text manifestată de antitraducători. Pe de altă parte, doar în felul acesta s-ar putea justifica foarte bine gafele monumentale și cunoașterea mai mult decât aproximativă nu numai a limbii române, dar și a limbii ruse.

9. Să nu mărturisești strîmb împotriva aproapelui tău. Traducerea paralelă cu textul chiar este o asemenea mărturisire. Strîmbă, foarte strîmbă. Din păcate, aici există

Romanoslavica XLV

numeroase exemple. Dacă în cazul *primei* sau al *țelovalnicilor*, *Bațillei*, *korennîh*, *horom* poate fi vorba de niște confuzii de începător, ca și la Kitai-gorod, care este unul dintre cele mai vechi cartiere ale Moscovei, neavînd nici un fel de legătură cu China, în majoritatea situațiilor avem de-a face cu o viziune mai mult decît personală asupra traducerii. Traducerea poate fi și liberă, e adevărat, dar în *Ziua opricinicului* este foaaarte liberă: *ramificațiile* nu pot fi confundate în nici un caz cu grănicerii, brazii cu ciupercile, paharul cu halba, țîrgoveții cu plantațiile, slugile cu sotnicii (care sînt conducători militari ai unor unități de o sută de ostași), armele de foc cu bîtele (pentru că *drekol'* nu înseamnă arme de foc, ci numai obiecte contondente, din lemn, aflate la îndemîna oricui, și a unor slugi umile din gospodăria rusă – bîte, ghioage, furci ș.a.), de peste mări devine mare.

Apogeul e atins în fragmentul în care, cu un aparat de tăiat cu laser (și nu cu raze) este tăiată o ușă, iar, în urma acestei secționări a materialului, în suprafața materialului se mai deschide o ușă, care cade (e vorba de materialul secționat care alunecă după ce e desprins din ușa propriu-zisă). În scena de la țîrg, în care Sorokin evocă scene cotidiene din Moscova medievală, personajele identificate de către traducători, precum și acțiunile acestora, într-un delir verbal, ne îndepărtează flagrant de original: în loc de *intermediarii țipă*, *hamalii șuieră*, *mahalagioaicele bîrfesc* ar fi trebui să avem în română *crainicii strigă*, *vînzătorii de sbiten' fluieră*, *vînzătorii de colaci vorbesc cu voce gravă*...

<i>razvetvlen'ia, kak poganki, // vîrastaiut u Stenî</i>	<i>grănicerii, ca și brazii, / la Zid stau de pază</i>	<i>ramificațiile, ca ciupercile, // cresc lîngă Zid</i>
<i>prima</i>	<i>prima madonă</i>	<i>prima balerină</i>
<i>țeloval'nik</i>	<i>pupăcios</i>	<i>portărel, executor judecătoresc</i>
<i>gadî polunoc'nîe</i>	<i>cretinii nocturni</i>	<i>viperele de la miezul nopții</i>
<i>odin bîl po klic'ke Bațilla</i>	<i>unul Batzilla era poreclit</i>	<i>unul era poreclit Bacilul</i>
<i>na priome Gosudarem inozemnîh gramot veritel'nîh</i>	<i>cînd Conducătorul primește, în semn de solidaritate, conducători străini</i>	<i>cînd Țarul primește scrisorile de acreditare ale străinilor</i>
<i>plastikovîi paket iz kitaiskoi zakusoc'noi</i>	<i>un pachet din bucătăria chinezească</i>	<i>o pungă de plastic dintr-un fast-food chinezesc</i>
<i>stakan belogo kvasu</i>	<i>o halbă de kvas alb</i>	<i>un pahar de kvas alb</i>

Romanoslavica XLV

<i>on na menia eščio iz-za posadskih zol</i>	<i>e supărat pe mine încă de la plantații</i>	<i>e supărat pe mine și din cauza tîrgoveților</i>
<i>Batia korennih na delo poslal</i>	<i>Tăticul radicalilor ne-a trimis la treabă</i>	<i>Tataie i-a trimis la treabă pe cei de cu experiență</i>
<i>c drekoliem iz celiadi kto vîstoit suprotiv naezda, tomu opalî ne budet</i>	<i>cine intră în luptă cu arme de foc nu va avea iertare</i>	<i>care dintre slugi cu bîte va opune rezistență atacului nu va avea de suferit</i>
<i>celiadi s drekoliem</i>	<i>sotnici înarmați</i>	<i>slugi cu bîte</i>
<i>vzvizgnulo plamia sinee, iarostnoe, uperlos' v dver' tonkoi spișeiu – i ruhnula prorez' v dveri</i>	<i>un foc albastru, strălucitor, care intră în ușă ca un spiță subțirică și fină și din ușă se desprinde o altă ușă</i>	<i>șuieră flacăra albastră, furioasă, se propti în ușă ca un ac subțire și bucata de ușă tăiată căzu</i>
<i>hai tek zamorski</i>	<i>hai-tek mare</i>	<i>high tech de peste mări</i>
<i>ot Beloi palatî do Krasnîh gosudarevîh horom – rukoi podat'</i>	<i>de la Palatul Alb la hramul Roșu de stat e o aruncătură de băț</i>	<i>de la Palatul Alb la casele roșii ale țarului e o aruncătură de băț</i>
<i>zavîvalî kriceat, sbitenșciki posvistîvaiut, kalașniki basiat</i>	<i>intermediarii țipă, hamalii șuieră, mahalagioaicele bîrfesc</i>	<i>crainicii strigă, vînzătorii de sbiten' fluieră, vînzătorii de colaci vorbesc cu voce gravă</i>
<i>zavtra, - bormociu, svințovîe vekî prikrîvaia</i>	<i>mîine, bălmăjesc, trăgîndu-mi cearșaful de pe frunte</i>	<i>mîine, bolborosesc, închizîndu-mi pleoapele de plumb</i>
<i>podzemnîi Kitai-gorod</i>	<i>orașul subteran China</i>	<i>rețeaua subterană din Kitai-gorod</i>
<i>goriat svetil'niki, kuriatsia blagovonia</i>	<i>ard lumini, se fumează cu plăcere</i>	<i>ard candelile, e arsă tămîie</i>
<i>sotnik iz Podorojnogo Prikaza kitaițev soplivit</i>	<i>sotnicul din Ordinul Drumurilor al chinezilor face băluțe</i>	<i>sotnicul de la Departamentul de Transport toarnă gaz pe foc chinezilor</i>
<i>vshlipîvaet</i>	<i>plînge cu sughițuri sau în hohote</i>	<i>scîncește/ se smiorcăie</i>

10. Să nu poștești casa aproapelui tău..., nici vreun lucru care este al aproapelui

tău. Am fi înclinați să credem că această poruncă este respectată de antitraducător. Pentru că păstrează o cât mai mare posibilă distanță de textul tradus, nu vor să se molipsească de la acesta, își păstrează personalitatea, originalitatea ș.c.l. Dar cititorul ce vină are? De ce să nu primească și el un text normal, din care să înțeleagă cum se cuvinte ideile autorului, să poată face pe el o analiză stilistică (e de înțeles că, într-un caz cum e cel de față, acest lucru este total imposibil). Observații asupra textului sînt și mai multe. Deja am prezentat aici poate mai mult de cît se exemplifică de regulă într-o analiză a unei traduceri. Am optat pentru această variantă pentru că, dacă făceam o simplă sinteză a tipurilor de abateri întîlnite, concluzia firească ce se impunea, că avem de-a face cu o traducere foarte proastă, poate nu era chiar atît de evidentă. Pînă la urmă, aprecierile sînt de prisos. Nu știu cum ar putea fi calificat un asemenea text, dar e păcat că, mai ales în cazul unei limbi devenite „mai rare” în peisajul editorial românesc, ne permitem să apelăm la traducători fără conștiință.

Abstract

The paper is an attempt to comment Romanian translation of Russian novel, *The Day of the Oprichnik*, belonging to the contemporary Russian Vladimir Sorokin. Romanian version presents a lot of errors, discussed by the author of this paper on the mainframe of translator's competences. Because of their multiple errors, translators did not manage to offer to Romanian reader an authorized version of Russian novel.